

YALOVA SANAYİ DURUM RAPORU

YALOVA
TİCARET VE SANAYİ
ODASI
CHAMBER OF COMMERCE
AND INDUSTRY

77 YALOVA

77.1 YALOVA İLİ SANAYİ YAPISI

Yalova ili toplam 850 km² olan alanıyla Türkiye'nin en küçük ve genç illerindendir; hızlı nüfus artışı ve hizmetler sektöründeki gelişmişliği ile önemli ekonomik ve ticari potansiyele sahiptir. İlimizin turistik bir yer olması, mevcut alanın %58'inin ormanlık alan, %27'sinin tarım alanı, %1'inin daimi çayır-otlak alanı ve geriye kalan %14'ünün ise tarım dışı alanlardan oluşması nedeniyle sanayi yatırım alanları sınırlıdır.

Yalova'da büyük ölçekli sanayi tesisleri özellikle şehrin doğu kesiminde bulunan Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Yalova'daki sanayi kuruluşları, plastik, tekstil, elyaf, mermer, kimya, dondurulmuş gıda, kâğıt ürünleri, ambalaj, gemicilik ve otomotiv yedek parçası konusunda üretim yapmaktadır. Ön plana çıkan sektörlerde büyük ölçekli firmaların baskınlığı hissedilmektedir. Aksa Akrilik Kimya, Dow-Aksa, Akkim, İpek Kağıt, Yalova Ambalaj A.Ş, ile Sefine, Özata, Altınova Yat, Tersan tersaneleri şehir ekonomisinde söz sahibi olan başlıca büyük ölçekli firmalardır. İldeki tek faal organize sanayi bölgesi olan YALKİM OSB'nin sadece büyük ölçekli 4 firmaya ev sahipliği yapması ve ihtisas OSB olması sebebiyle KOBİ'lerin küçük sanayi sitelerinde veya sanayi alanı olarak tanımlı arazilerde dağınık şekilde faaliyet gösterdikleri dikkat çekmektedir. Büyük ölçekli işletmelerin önemli bir kısmının yasal merkezinin İstanbul'a kayıtlı olması resmi verilerde sektörel kapasitenin temsil edilmemesi sonucunu doğurmakta ve Yalova'nın gerçek potansiyelini okumak mümkün olmamaktadır.

Akrilik Bazlı Elyaf ve Kompozit Ürünler İleri Teknolojik Malzemeler Islah OSB'nin ıslah sürecinde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Yatırım çalışmaları devam eden ve önemli ilerlemeler kaydedilen Yalova Kalıp İmalâtı İhtisas OSB, Yalova Gemi İhtisas OSB, Taşıt Araçları Yan Sanayi İhtisas OSB, IMES Makine OSB, Avrasya Giyim OSB'nin tamamlanmasıyla yaklaşık 1 milyar dolarlık yatırım hayat bulacaktır. Bu alanlarda yaklaşık 30.000 yeni istihdam sağlanması ve 900 milyon dolarlık ihracat rakamlarına ulaşılması hedeflenmektedir.

Gemi ve yat sektöründe toplam 38 adet tersaneye Sanayi Sicil Belgesi verilmiştir ve taşıeron firma elemanları ile birlikte tersanelerde SGK verilerine göre 10.134 kişi çalışmaktadır. 2019 yılında Altınova Tersane Bölgesinde; 67 gemi/tekne inşa edilmiş, 990 gemi/tekneye bakım-onarım veya tadilat hizmeti verilmiştir.

Yalova'nın tarımsal bakımdan diğer illerimize kıyasla oldukça küçük bir alana sahip olması ve bu alanların da parçalı yapıda olması sebebiyle üreticiler küçük alanlarda yüksek kar sağlayabilen ürünlere yönelmiştir. Bu durumun da etkisiyle Yalova özellikle süs bitkileri ve kivi üreticiliğinde Türkiye'de söz sahibi bir konuma erişmiştir. İç ve dış mekân süs bitkileri üretiminde önemli bir yere sahip olan Yalova, ülkemizde süs bitkileri üretimi yapan 28 il arasında üretim miktarı ile İzmir ve Antalya'nın ardından 3. sıradadır. Yapılan üretim sadece yurt içi pazarlarda tüketilmemekte, aynı zamanda ihracat da yapılmaktadır.

İlimiz Türkiye'nin 60 bin ton civarında olan toplam kivi üretiminin yaklaşık yarısını üretmektedir. Yalova'da yaklaşık 2.000 aile kivi üretimi sektöründe çalışmaktadır. Dekar başına verim Türkiye genelinde 1,7 ton iken ilimizde 3,8 tondur. Ayrıca ilimiz kivi meyvesinin muhafazası konusunda 80.000 ton soğuk hava depolama kapasitesi ile lojistik bir merkez konumunda bulunmaktadır.

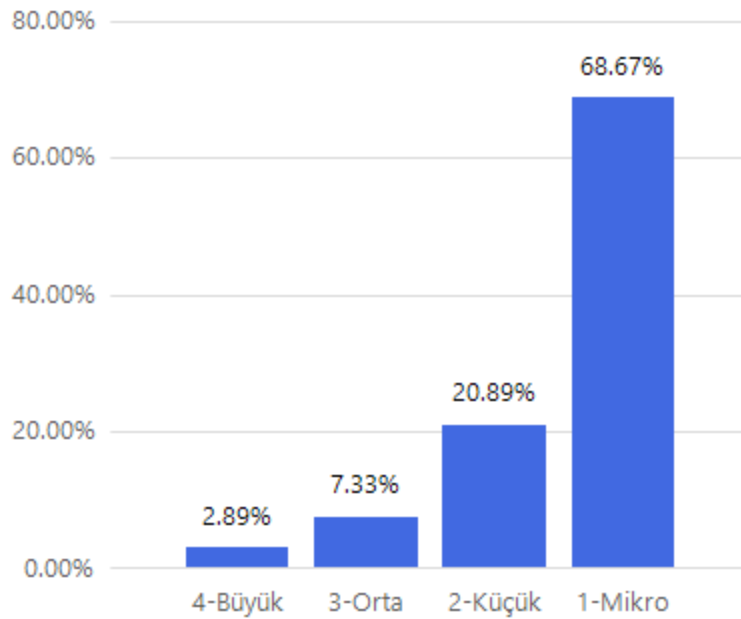
77.1.1 Yalova İli Sanayisi Genel Değerlendirme

Sanayi Sicil Bilgi Sistemi'ne kayıtlı işletmelerin ölçek, sektör ve çalışan sayısına göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

77.1.1.1 Ölçek Dağılımı

Yalova ilinde bulunan sanayi işletmeleri; çalışan sayısına göre %68,67 mikro, %20,89 küçük, %7,33 orta ve %2,89 oranında büyük ölçekli işletmelerdir.

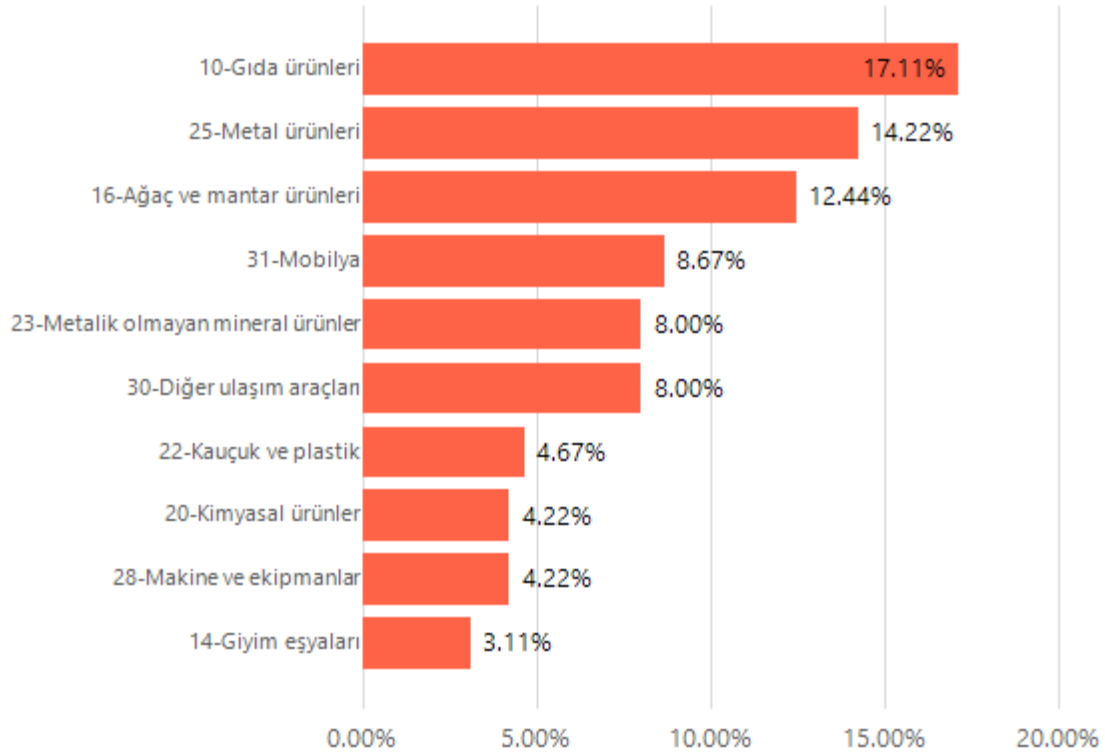
Yalova İli Sanayisi Ölçek Dağılımı (%)

77.1.1.2 Sektörel Dağılım

Yalova ilindeki sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde; ilk sırada %17,11 ile gıda ürünleri, ikinci sırada %14,22 ile metal ürünleri ve üçüncü sırada ise % 12,44 ile ağaç ve mantar ürünleri sektörlerinin yer aldığı görülmektedir.

Yalova İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör) (%)

77.1.1.3 Çalışan Sayısı

Yalova ilinde sanayi sektöründeki istihdamda %62,42 ile diğer ulaşım araçları, %6,84 ile metal ürünleri, %5,60 ile elektrik, gaz, buhar sektörleri ilk üç sırada yer almaktadır.

Yalova İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı (İlk 10 sektör)

Sektör Adı	Çalışan Sayısı	İl Payı
30-Diğer ulaşım araçları	15.651	62,42%
25-Metal ürünleri	1.716	6,84%
35-Elektrik, gaz, buhar	1.396	5,60%
20-Kimyasal ürünler	1.076	4,29%
10-Gıda ürünleri	997	3,98%
17-Kağıt ve kağıt ürünleri	902	3,60%
14-Giyim eşyaları	758	3,02%
22-Kauçuk ve plastik	547	2,18%
28-Makine ve ekipmanlar	503	2,01%
13-Tekstil ürünleri	317	1,26%
Diğer sektörler	1.210	4,80%
Toplam	25.073	100,00%

Yalova ilinde çalışan sayısına göre ilk 5 büyük işletme aşağıda sıralanmıştır:

- *Tersan Tersanecilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.*
- *Beşiktaş Tersanesi*
- *Sefine Denizcilik Tersanecilik Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.*
- *Aksa Akrilik Kimya Sanayii*
- *Cemre Tersanesi*

77.2 YALOVA İLİNDE SANAYİ BÖLGELERİ

77.2.1 Organize Sanayi Bölgeleri

Yalova ilinde 7 adet sicil almış OSB bulunmaktadır.

77.2.2 Faal Durumda Bulunan Organize Sanayi Bölgeleri

- ***Yalova Kompozit ve Kimya İhtisas OSB: (Sicil No:308)***
 - *İslah şartları tamamlanmış olup, Bakanlık oluru ile yeni kuruluş protokolü onaylanmış ve OSB adındaki ıslah ibaresi kaldırılmıştır.*
 - *Ağırlıklı sektör grubu; karbon elyaf ve türevi kompozit malzemeler, kimyasallar ve türevleri, tekstil ve hammaddeleri imalatı sanayileridir.*

77.2.2.1 Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri

- ***Yalova Kalıp İmalatı İhtisas: (Sicil no:215)***
- ***Yalova Gemi İhtisas OSB: (Sicil no:275)***
 - *İmar planları onaylanmıştır. Kamulaştırma işlemleri devam etmektedir.*
- ***Taşıt Araçları Yan Sanayi İhtisas OSB: (Sicil no:301)***
- ***Yalova Avrasya Giyim OSB: (Sicil no:334)***
 - *Bakanlığımız tarafından kamu yararı kararı verilmiş olup, imar planları onaylanmıştır.*
- ***Yalova İMES Makine OSB: (Sicil no:331)***
 - *Bakanlığımızdan ilgili OSB ile alakalı kamu yararı kararı alınmış olup, kamulaştırma ve imar planı çalışmaları başlamıştır.*

77.2.3 Sanayi Siteleri

77.2.3.1 Tamamlanan Sanayi Siteleri

Yalova ilinde toplam 1.529 işyerinin bulunduğu 6 adet küçük sanayi sitesi (KSS) hizmete sunulmuştur.

Yalova İli Sanayi Siteleri

Sıra No	Sanayi Sitesi Adı	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)	Toplam Çalışan Sayısı
1	Taşköprü KSS	392	388	4	98,97	1.550
2	Çiftlikköy KSS	142	138	4	97	300
3	Kaytazdere KSS	155	100	55	64,5	220
4	Yalova Hersek KSS	26	19	7	73	148
5	Orta Ölçekli KSS	14	14	-	100	800
6	Yalova Kirazlı KSS	800	770	30	96,25	4.000
Toplam		1.529	1.429	100	88,28	7.018

77.3 YALOVA İLİNDE YÜRÜTÜLEN TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM FAALİYETLERİ

Bakanlığımız tarafından sanayimizin teknoloji düzeyinin artırılmasına yönelik Ar-Ge desteği, Teknogirişim Sermayesi Desteği, Teknolojik Ürün Yatırım Desteği, Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi, San-Tez Projeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Teknolojik Ürün Tanıtım ve Destek Programına ilişkin birçok faaliyet yürütülmektedir.

Sektör/Birimlere Göre Yalova İlinde Yürütülen Teknolojik Dönüşüm Faaliyetleri

Faaliyet	Sektör/Birim	Sayı
Ar-Ge Merkezi	Denizcilik	2
	Tekstil	1
	Kimya	1
Toplam Ar-Ge Merkezi		4
Tasarım Merkezi	Denizcilik	1
Toplam Tasarım Merkezi		1
Faaliyet Toplamı		5

Yalova İli Faydalı Model, Marka, Patent ve Tasarım İstatistikleri

Faaliyet	2002-2018	2019	2019 Yılı TR Payı (%)	2002-2018 Dönemi TR Payı (%)
Faydalı Model Başvurusu	59	1	0,03%	0,01%
Marka Başvurusu	1.756	122	0,16%	0,13%
Patent Başvurusu	17	1	0,04%	0,11%
Tasarım Sayısı	255	19	0,05%	0,04%
Dosya Sayısı	88	7	0,09%	0,08%

77.4 YALOVA' YA BAKANLIĞIMIZ TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER

77.4.1 KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler

Yalova İli KOSGEB Destekleri

Sıra	Veri	2019 Yılı		İl Toplamı (2012-2019 Yılları Arası)	
1	Toplam Destek Tutarı (TL)*	3.730.657,45		16.385.736,00	
	Kredi Faiz Programları Gerçekleşme**	Oluşturulan Kredi Hacmi (TL)	KOSGEB Tarafından Karşılanan Faiz Tutarı (TL)	Oluşturulan Kredi Hacmi (TL)	KOSGEB Tarafından Karşılanan Faiz Tutarı (TL)
		31.432.399,00	6.976.103,18	35.417.145,00	7.810.707,38
2	TEKMER / İşbirliği Protokol Bilgileri	-Yalova Üniversitesi Ar-Ge ve İnovasyon İşbirliği Protokol Tarafları: Yalova Üniversitesi Rektörlüğü-Yalova Ticaret ve Sanayi Odası			
	İŞGEM Bilgileri	-			
	Diğer Bilgiler	-			
	KOSGEB Temsilcilikleri	-			
	Laboratuvar Hizmetleri	-			
	Uygulamalı Girişimcilik Eğitim Bilgileri	2019 Yılı UGE Girişimci Sayısı:138			

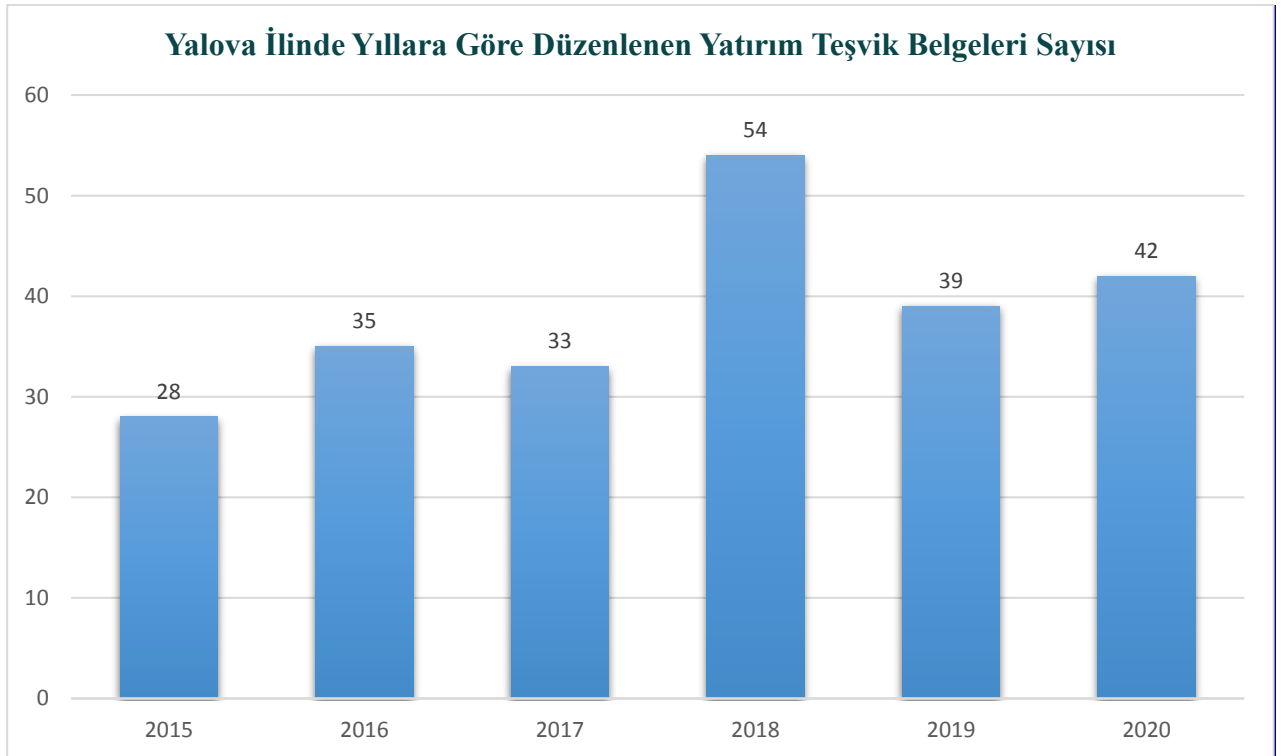
* KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında sağlanan desteklerdir.

** KOSGEB Kredi Faiz Destekleri Yönetmeliği kapsamında sağlanan desteklerdir.

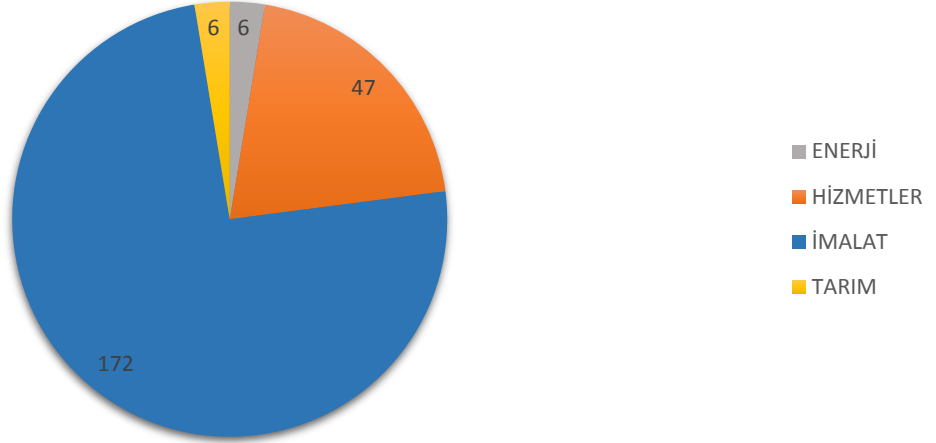
77.4.2 TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

- *Yalova ilinde özel sektöre yönelik destekler kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2019 döneminde 4 firmanın/üniversitenin/kuruluşun 4 projesine 2020 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 884.028 TL destek sağlanmış; 1.309.671 TL'lik Ar-Ge hacmi oluşturulmuştur.*
- *Yalova iline akademik destekler kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2019 döneminde 2020 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 2.134.808 TL destek sağlanmıştır.*
- *Yalova iline bilim insanı destekleri kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2019 döneminde 2020 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 78.738 TL destek sağlanmıştır.*
- *Yalova ilinde bilim ve toplum faaliyetlerine 1 Ocak-31 Aralık 2019 döneminde 2020 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 349.570 TL destek sağlanmıştır.*
- *Yalova iline uluslararası işbirliğine yönelik destekler kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2019 döneminde 2020 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 3.345,56 TL destek sağlanmıştır.*

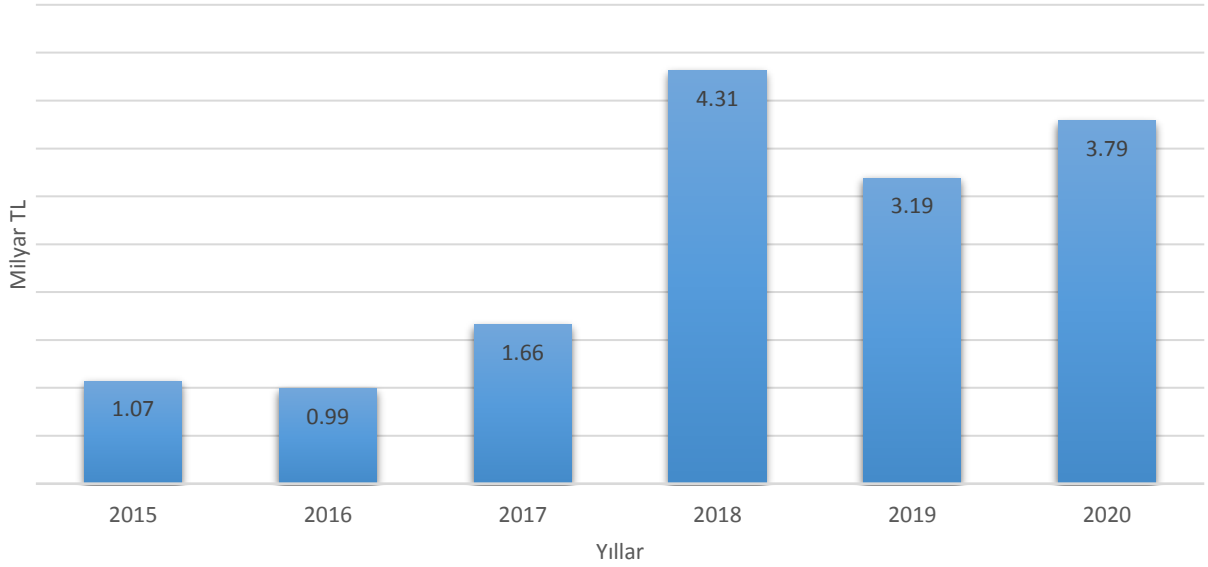
77.4.3 Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü Tarafından Sağlanan Destekler

Yalova İlinde(2015-2020) Sektörlere Göre Yatırım Teşvik Belgeleri Sayısı

Yalova İlinde Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Yapılan Sabit Yatırım Tutarları

77.4.4 Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Tarafından Sağlanan Destekler

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından 2019-2020 yıllarında, Bölge (Kocaeli, Sakarya, Bolu, Düzce ve Yalova) genelinde gösterge bütçesi toplam 28 milyon TL olan 8 destek programı ilan edilmiştir. Bu programlara Yalova'dan toplam 52 başvuru yapılmış olup, 27 proje başarılı olmuştur. Buna dair detaylar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ajans Destekli Projeler

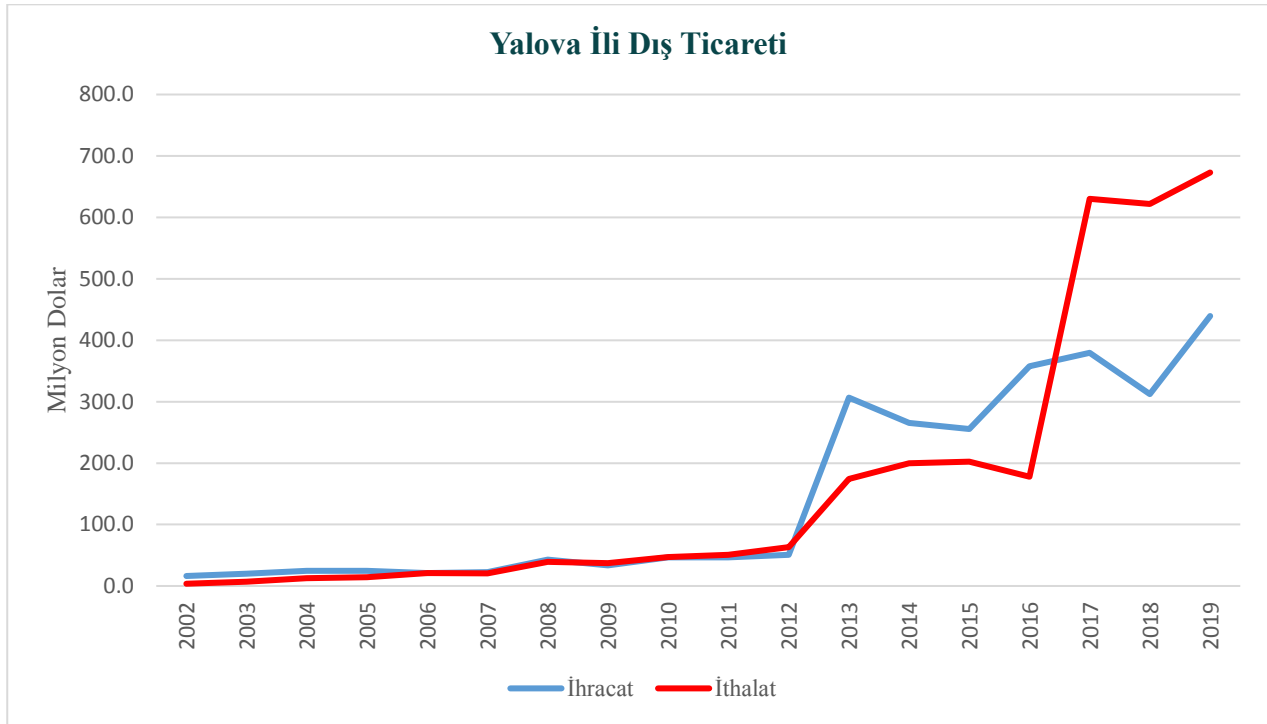
#	Program Yılı	Program Adı	Proje Adı	Proje Sektörü	Proje Alt Sektörü	Proje Toplam Bütçesi	Proje Eş Finansmanı	Ajans Desteği
1	2019	Teknik Destek Programı	Yalova İli Turizm Rotaları Belirlenmesi Projesi	Kamu/Hizmet	Kültür ve Turizm	13.570,00	0,00%	100,00%
2	2019	Teknik Destek Programı	Çocuklara Ulaşım	Kamu	Sosyal Hizmet	13.924,00	0,00%	100,00%
3	2019	Teknik Destek Programı	2023 Eğitim Vizyonu Sürdürülebilir Öğrenme Atölyeleri	Kamu	Eğitim	14.950,00	0,00%	100,00%
4	2019	Teknik Destek Programı	Evde Yanınızdayız	Kamu	Sağlık	19.942,00	0,00%	100,00%
5	2019	Teknik Destek Programı	Netcad ile Altyapı Projeleri Üretiyoruz	Kamu	Kurumsal	13.570,00	0,00%	100,00%
6	2019	Teknik Destek Programı	Uçangöz Drone ile Doğal Güzelliklerin ve Biyoçeşitliliğin Görüntülenmesi ve Doğa Koruma Faaliyetlerinin İzlenmesi Eğitim	Kamu	Çevre	13.452,00	0,00%	100,00%
7	2019	Teknik Destek Programı	Bağımsız Hayatlara Dokunuş	Kamu	Sağlık/Güvenlik	2.950,00	0,00%	100,00%
8	2019	Teknik Destek Programı	Kurumsal Kapasitenin Gelişmesi İçin İnsan Kaynakları Eğitimi	Kamu	Kurumsal	5.723,00	0,00%	100,00%
9	2019	Teknik Destek Programı	YALKİM OSB Acil Durum Kriz Yönetim Planının Hazırlanması	Organize Sanayi Bölgesi	Kurumsal	14.999,99	0,00%	100,00%
10	2019	Teknik Destek Programı	Beyaz Şapkalı Hacker Eğitimi (CEH)	Kamu	Eğitim	11.210,00	0,00%	100,00%
11	2019	Teknik Destek Programı	Patika Oryantiring ile Sosyal Hayata Katıl	Kamu	Spor	10.000,00	0,00%	100,00%
12	2019	Teknik Destek Programı	Yalova Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü Personeli İçin Süs Bitkileri Yetiştiriciliği ve Anıt Ağaçların Bakımı Eğitimi	Kamu	Hizmet/Çevre	19.470,00	0,00%	100,00%
13	2019	Teknik Destek Programı	"Yalova İhlamur-Kestane Ormanı Propolisi" ve "Yalova İhlamur- Kestane Ormanı Balı" Coğrafi İşaret Tescili	STK	Turizm	12.390,00	0,00%	100,00%

#	Program Yılı	Program Adı	Proje Adı	Proje Sektörü	Proje Alt Sektörü	Proje Toplam Bütçesi	Proje Eş Finansmanı	Ajans Desteği
14	2019	Teknik Destek Programı	Erasmus+ Ka2 Kapsamında Okul Öncesi Eğitimin Avrupa Standartlarına Entegrasyonuna Yönelik Proje Danışmanlık Hizmeti	Kamu	Eğitim	8.260,00	0,00%	100,00%
15	2019	Teknik Destek Programı	Yalova Ortopedikler Spor Kulübünün Ulusal Ve Uluslararası Yarışmalara Hazırlanması	STK	Sosyal Hizmet/ Spor	11.500,00	0,00%	100,00%
16	2019	Mali Destek Programı	Altınova Mesleki Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Kamu	Eğitim	764.559,84	18,2%	81,84%
17	2019	Mali Destek Programı	Gıda İşleme Bölümü Öğrencilerinin Süt Ürünleri Sektöründe Nitelikli Ara Eleman ve Tecrübeli Mezun Olarak Yetiştirilmesi	Kamu	Eğitim	816.269,06	19,5%	80,53%
18	2019	Mali Destek Programı	Mesleki Eğitimde Kullanılan Laboratuvarın Altyapısının ve Teknolojisinin Geliştirilmesi/İyileştirilmesi	Kamu	Eğitim	666.917,60	10,0%	90,00%
19	2019	Mali Destek Programı	Güneyköy Kültür Turizm Destinasyonu Kapsamında Tarihi Sultan Reşat Çeşmesi Meydan Düzenlemesi ve Cephe Sağlıklaştırma Projesi	Kamu	Kültür ve Turizm	931.300,00	31,9%	68,09%
20	2019	Mali Destek Programı	Yalova Turizmi Dijital Kent Tanıtım Sistemi İle Dünyaya Açılıyor	Kamu	Kültür ve Turizm	715.625,12	25,1%	74,90%
21	2019	Mali Destek Programı	Yalova/Altınova Çobankale Sur Sisteminin Restorasyon Projelerinin Hazırlanması	Kamu	Kültür ve Turizm	746.000,00	25,0%	75,00%
22	2019	Mali Destek Programı	Bilimin İzinde, Arı Ürünleri Bizimle - Yeni Teknolojiler ile Arı Ürünleri Üretimi İçin Birlik Tesisinin Kurulması	STK	Tarım	210.491,00	25,2%	74,82%
23	2019	Fizibilite Destek Programı	Yalova Üniversitesi, Fizyoterapi, Rehabilitasyon ve Kür Merkezi Kurulum Fizibilitesi	Kamu	Sağlık / Eğitim	113.200,00	0,0%	100,00%
24	2019	Fizibilite Destek Programı	Yalova Valilik Hizmet Binası Yapım İşi İçin Fizibilite Raporu Hazırlanması	Kamu	Hizmet/ Kurumsal	117.045,00	0,0%	100,00%
25	2019	Fizibilite Destek Programı	Sağlık Bakanlığı Yalova Termal Kaplıcaları Sağlık Turizmi Fizibilite Raporu	Kamu	Sağlık / Kültür ve Turizm	91.400,00	0,0%	100,00%
26	2020	Teknik Destek	Yalova'nın 25 Yıllık Gelecek Perspektifi Raporunun Hazırlanması	Kamu	Kurumsal	Henüz Netleşmedi *	0,0%	100,00%
27	2020	Fizibilite Destek Programı	Çınarcık Tabiatı Tanıtım Uygulaması Eğitim Merkezi Fizibilite Raporunun Hazırlanması	Kamu	Çevre	148.500,00	0,00%	100,00%

* 2020 yılı teknik destek projelerinin satın alma süreci henüz tamamlanmadığı için proje bütçesi henüz belli olmamıştır.

77.5 1.5. YALOVA İLİ DIŞ TİCARET YAPISI

Yalova ili dış ticaretinin 2002-2019 seyri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir. İl dış ticareti ı 2012 yılına kadar 50 milyon dolar civarında seyretmiş; 2013 yılında, ihracat 6 kattan fazla artarak 306,6 milyon dolara fırlamış, ithalat ise yaklaşık üç kat artarak 174,1 milyon dolara çıkmış; sonrasında dış ticaret dalgalı bir seyir izlemiştir. 2019 yılında önceki yıla göre %40,8 oranında artan ihracat 439,4 milyon dolara, %8,2 oranında artan ithalat ise 673,0 milyon dolara yükselmiştir. 2019 yılındaki ihracat ve ithalat değerleri ilin şimdiye kadar ulaştığı en yüksek değerlerdir.

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (özel ticaret sistemi)

2019 yılına ait Türkiye dış ticaret verilerine göre; 171,5 milyar dolar olan ihracatın, %0,26'sı, 202,7 milyar dolar olan ithalatın ise %0,33'ü Yalova iline kayıtlı firmalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu paylarla, Yalova ili Türkiye genelinde illerin 2019 yılı dış ticaret performansları sıralamasında ihracatta 26. sırada, ithalatta ise 23. sırada yer almaktadır.

Yalova ilinin ihracatı ağırlıklı olarak Norveç'e yapılmakta, ithalatında ise yine Norveç öne çıkmaktadır. İthalatta önemli diğer ülkeler Rusya Federasyonu, Birleşik Krallık ve ABD'dir. Yalova ilinin ilk 10 ülke bazında dış ticareti aşağıdaki gibidir. 2019 yılında İl ihracatının %96,1'i, ithalatının ise %80,4'ü ilk on ülkeyle yapılmıştır.

Yalova İlinin İlk 10 Ülke Bazında Dış Ticareti

İhracat		İthalat	
Ülkeler	Paylar	Ülkeler	Paylar
Norveç	80,03%	Norveç	21,16%
Fransa	10,30%	Rusya Federasyonu	17,78%
Çin	1,79%	Birleşik Krallık	7,86%
Almanya	1,70%	ABD	7,27%
Birleşik Krallık	0,52%	Belarus	6,30%
Romanya	0,48%	Danimarka	5,16%
Irak	0,37%	Almanya	5,13%
Suudi Arabistan	0,32%	Çin	4,41%
Gürcistan	0,29%	Ukrayna	3,12%
Avusturya	0,28%	Finlandiya	2,21%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (özel ticaret sistemi)

2019 yılında en fazla ihracat yapılan ülke 351.670.257 dolar ile Norveç'tir ve il ihracatından %80 pay almıştır. İl ihracatından %10 pay alan ikinci sıradaki Fransa'ya 45.248.683 dolarlık ihracat yapılmıştır. 2019 yılında en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla 142.421.675 dolar ile Norveç, 119.646.651 dolar ile Rusya Federasyonu, 52.904.436 dolar ile Birleşik Krallık, 48.929.036 dolar ile ABD ve 42.387.798 dolar ile Belarus'tur.

Yalova ilinin 2014-2019 yıllarındaki dış ticaretinin sektörel dağılımı izleyen tablolarda verilmektedir. Son altı yılda imalat sanayinin İl ihracatındaki payı %96 ile %98 arasında, İl ithalatındaki payı ise %89 ile %93 arasında değişmiştir.

İl ihracatından en çok pay alan sektör, diğer ulaşım araçlarının imalatı sektörüdür. Bu sektörde Yalova ilindeki en büyük kuruluşlar olan gemi ve yat imalatı yapan tersaneler yer almaktadır. TİM'in ihracatta ilk 1000 firma listesine Yalova'dan üç tersane girmiştir. 2019 yılında söz konusu listede Tersan Tersanecilik 73., Cemre Marin 192., Sefine Denizcilik Tersanecilik ise 200. sırada yer almıştır. Bu üç tersane TİM tarafından yapılan sektörel sıralamada, kendi sektörlerinde ilk üç sırayı paylaşmıştır. TİM verilerine göre üç firmanın 2019 yılı ihracat tutarı önceki yıla göre %46,6 artmış ve 380,2 milyon dolara ulaşmıştır.

§

Sektör Bazında İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	7.138	2,69%	5.641	2,21%	4.008	1,12%	3.162	0,83%	2.382	0,76%	3.946	0,90%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	359	0,14%	1.698	0,66%	1.967	0,55%	5.265	1,39%	5.698	1,83%	7.556	1,72%
C. İmalat	257.098	96,89%	247.701	96,97%	351.287	98,23%	370.611	97,63%	303.248	97,15%	427.362	97,26%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	745	0,28%	400	0,16%	347	0,10%	549	0,14%	827	0,26%	551	0,13%
J. Bilgi ve İletişim	5	0,00%	2	0,00%	4	0,00%	1	0,00%	2	0,00%	1	0,00%
Genel Toplam	265.344	100,00%	255.442	100,00%	357.613	100,00%	379.589	100,00%	312.157	100,00%	439.416	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (özel ticaret sistemi)

Sektör Bazında İthalat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İthalat (Bin Dolar)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	18.126	9,08%	15.708	7,77%	17.786	9,99%	18.258	2,90%	11.266	1,81%	7.462	1,11%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	838	0,42%	496	0,25%	324	0,18%	33.226	5,27%	30.797	4,95%	39.991	5,94%
C. İmalat	180.336	90,36%	185.916	91,94%	159.902	89,78%	578.816	91,82%	579.678	93,22%	625.532	92,95%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	256	0,13%	67	0,03%	83	0,05%	64	0,01%	49	0,01%	0	0,00%
J. Bilgi ve İletişim	6	0,00%	20	0,01%	14	0,01%	10	0,00%	41	0,01%	23	0,00%
M. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	2	0,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
R. Kültür, Sanat Eğlence, Dinlenme ve Spor	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Genel Toplam	199.565	100,00%	202.208	100,00%	178.109	100,00%	630.373	100,00%	621.831	100,00%	673.008	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (özel ticaret sistemi)

İlin ihracata konu olan sektörleri aşağıda verilmektedir.

- Gemi ve yat,
- Kimyevi maddeler ve mamulleri
- Madencilik ürünleri,
- Elektrik elektronik ve hizmet,
- Demir ve demir dışı metaller,
- Su ürünleri ve hayvansal mamuller,
- Makine ve aksamları,
- Mobilya, kâğıt ve orman ürünleri,
- Çelik,
- Süs bitkileri ve mamulleri,
- İklimlendirme sanayii,
- Otomotiv endüstrisi,
- Çimento cam seramik ve toprak ürünleri...

İlin ithalata konu olan sektörleri aşağıda verilmektedir.

- Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler,
- Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri,
- Kaldırma ve taşıma teçhizatı,
- Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler,
- Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları,
- Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya,
- Diğer genel amaçlı makineler,
- Maden kömürü,
- Demir-çelik ana sanayi,
- Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)...

İlin Dış Ticarete Konu Olabilecek Potansiyeli

Yalova, yüksek yaşam standartları, iyi yetişmiş insan kaynağı, planlı şehircilik, doğal kümelenme (süs bitkileri, gemi inşa sanayi, kimya), yeni pazar imkânları, elverişli toprak ve iklim koşulları ve ulaşılabilirlik gibi göz dolduran, ekonomik kalkınmayı yukarıya çekecek önemli özelliklere sahiptir. İstanbul, Bursa ve İzmit gibi üç büyük metropolün kesişim noktasında bulunan Yalova, deniz, hava ve kara ulaşımında sahip olduğu çeşitlilik, geleceğe yön veren Körfez Geçiş Köprüsü gibi projeler ve stratejik konumu ile yatırımcıların dikkatini çekmektedir.

Sağlık turizmi ve termal turizm, kongre turizmi, geleneksel turizm ve günübirlik turizm yatırımlarının yanı sıra; golf turizmi (Karlık Yaylası), yamaç paraşütü (Ihlamur Tepe), spor turizmi, avcılık ve balıkçılık, yaşlı turizmi – geriatri, wellness ve spa turizmi, kültür turizmi, tarih turizmi, sanat turizmi (geleneksel el sanatları), inanç turizmi, gastronomi turizmi, fotoğrafçılık – foto safari, doğa turizmi, botanik turizmi, yayla turizmine yönelik yatırımlar için Yalova yatırımcılarını bekleyen bir ildir.

Yalova-Bursa devlet karayolunun batı kısmında kalan alanlarda sanayi yatırımlarına izin verilmemekle birlikte bu alan doğal güzelliklerinin yanında termal kaynakları da içerisinde bulundurması sebebiyle “Sağlık ve Kongre Turizmi” için çok cazip yatırım fırsatları sunmaktadır.

Altınova ilçe sınırları içerisinde yapılanan tersaneler bölgesi ve yapılacak olan Körfez Geçişi Projesi sebebiyle Yalova'nın genişleme yönünün ağırlıklı olarak Kocaeli istikametine doğru olacaktır. Yalova-Bursa devlet karayolunun doğusunda bulunan alanlara kurulacak İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri yeni sanayi yatırımlarıyla ilin ihracat potansiyelini artıracaktır.

Ülkemizin en büyük tarımsal araştırma enstitüsüne sahip olan İl, orman varlığı ve buna bağlı olarak doğadan elde edilen organik, itri ve tıbbi tarımsal ürünlerin (çam fıstığı, defne, ıhlamur, kestane, mantar vb.) çeşitliliği konusunda da zengindir. Bu ürünleri değerlendirerek katma değerlerini artıracak yatırımlar ilin ihracat potansiyelini artıracaktır.

77.6 İL SANAYİSİNDE ÖNE ÇIKAN YATIRIM ALANLARI

77.6.1 Talebi Karşılamaya Yönelik Yatırımlar

İlimizdeki talebi karşılamaya yönelik olarak 2001- 2019 döneminde; çeşitli sektörlerde 24 adet yabancı sermayeli ve 361 adet yerli sermayeli olmak üzere 14,7 milyon TL tutarlı, toplam 385 adet yatırım teşvik belgesi alınmıştır. Yabancı sermayeli yatırımlar ağırlıklı olarak imalat sektöründe olmak üzere hizmet, tarım ve madencilik sektörlerindedir. Yerli sermayeli yatırımlar ise ağırlıklı olarak hizmetler, imalat, enerji, tarım ve madencilik sektörlerindedir.

2019 yılında Yalova iline yatırım yapmak üzere çeşitli sektörlerde 2 adet yabancı sermayeli, 37 adet yerli sermayeli olmak üzere toplam 39 adet yatırım teşvik belgesi alınmış olup, yatırım tutarı 3.240 milyon TL'dir. Yabancı sermayeli yatırımlar ağırlıklı olarak imalat sektöründe, yerli sermayeli yatırımlar ise ağırlıklı olarak hizmetler, imalat ve tarım sektörlerindedir.

77.6.2 Potansiyeli Değerlendirmeye Yönelik Yatırımlar

2023 vizyonunda yeni gelişen sanayinin organize sanayi bölgelerinde yerleştirilmesi, ayrıca mevcut durumda dağınık bir şekilde yapılanmış olan sanayi firmalarının da organize bölgelere yönlendirilmesiyle doğal değerler ve kentsel yaşam zarar görmeden faaliyet göstermelerinin sağlanması, gelişen ve büyüyen ekonomik yapı ile paralel yaşam imkânları sunulması beklenmektedir.

Tarım ve turizm sektörlerinin başat sektörler olduğu çevre alt bölgede sürdürülebilirliği sağlamak ve bu sektörler üzerinde gelişimi devam ettirebilmek için mekânsal organizasyonun alt bölgelerin ihtiyaçları paralelinde düzenlenmesi gerekmektedir. Tarım alanlarının korunması ile turizm ve potansiyel turizm alanlarının doğa ile dost bir şekilde düzenlenmesi çevre alt bölge için en önemli konulardandır.

Yalova Gelişim Odağı: Yalova, Çiftlikköy, Armutlu ve Karamürsel'i kapsayan odakta arazi varlığının yetersiz olması ve doğal eşiklerden ötürü geniş alanlara yayılan gelişme sınırlanmaktadır. Tarım ve turizm faaliyetlerinin bulunduğu bölgede büyük ölçekli işletmelere dayalı sanayi faaliyetleri sahil şeridi boyunca gelişmektedir. Körfez geçişi ve sanayi desantralizasyonu başta olmak üzere, odağa yönelik baskı bulunmaktadır. Bu nedenle bölgede hızla artması öngörülen gelişimin planlı yönetilmesi gerekmektedir. İmalat sanayi gelişiminin kısıtlı tutularak katma değeri yüksek tarımsal üretim, turizm ve ticaret ile finans ve eğitim sektörlerinin gelişimi hedeflenmektedir.

İzmit-Yalova Gelişim Koridoru: Doğal eşiklerin ve fay kırıklarının gelişimini şekillendirdiği koridorda, uygun alanlarda sanayi gelişiminin yanı sıra kentsel kullanımlar yaygınlaşmıştır. Geniş alanlara ihtiyaç duyan faaliyetlerin yapılmasının mümkün olmadığı koridorda, turizm, lojistik ve ticari faaliyetlerin ağırlıklı olması hedeflenmektedir.

Armutlu Gelişim Odağı: Yalova'nın batı kesimindeki Armutlu, Çınarcık ve Termal ilçelerini kapsayan ve turizmin baskın olduğu odakta doğal eşikler yoğun olarak mevcuttur. 2023 hedeflerinde odakta turizm ve yenilenebilir enerji gelişimi bulunmaktadır.

Bölge Planı'nda dinamik alt bölge için ortaya konan vizyon bu ilçelerde istihdam yoğun sanayi sektörlerinin tüm rekabet unsurları dikkate alınarak geliştirilmesi ve tarım sektörünün sanayiye yönelik üretim yapmak üzere geliştirilmesidir. Bu noktadan hareketle, dinamik alt bölgede dikkate alınması gereken birincil beşeri unsur bu ilçelerde öne çıkarılan sanayi sektörlerinin ihtiyaçlarına yönelik olarak mesleki becerinin geliştirilmesidir.

Tarım istihdamında ise dinamik alt bölge ilçelerinde nitelik açısından bir gelişme hedeflenirken, ulusal tarım istihdamı politikası da dikkate alınarak istihdam hacminde daralma öngörülmektedir.

Bazı istisnai ilçeler dışında tarım sektörünün lokomotif sektör olduğu çevre alt bölgede öne çıkan birincil beşeri kaynak problemi kırsal nüfusun kent merkezlerine yoğun göçü ve nüfusun yaşlanma eğilimidir. Çevre alt bölge için öğrenen bölge modelinde önerilen ilk araç bu ilçelerde tarımsal mesleki eğitim altyapısının geliştirilmesi ile tarım istihdamının niteliğinin artırılması, tarımda profesyonelleşmenin sağlanması adına girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve turizm sektöründe istihdamın artırılmasıdır.

77.7 SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

77.7.1 Sorunlar

1. **Yetersiz fiziksel altyapı:** Altyapı konularında Doğu Marmara Bölgesi'nde firmaların su teminindeki yetersizliğin ülke ortalamasına göre daha yüksek olduğu, elektrik kesintilerinin ülke ortalamasına göre daha sık yaşandığı belirtilmiştir (Türkiye'de ayda ortalama 0,9, Doğu Marmara'da 1,3 kez). Üretim yapan firmalarda jeneratör sahipliği ülke ortalamasından düşüktür (üretimde TR42: %6,1 – TR: %8,2; hizmetlerde TR42: %3,1 – TR: %6,5). İlk yatırımda elektrik ve su bağlantıları için bekleme gün sayısı ülke ortalamasına yakındır.

2. **Ar-Ge ve inovasyon kültürünün yeterli seviyede olmaması:** Doğu Marmara Bölgesi'nde teknoparkı bulunmayan tek il Yalova'dır. Yüksek teknoloji kullanan veya yeni teknolojilere yönelik firmaların yer alacağı, teknoloji geliştirme bölgesinin ilimize kazandırılması önem arz etmektedir. Bu yönde ilgili, paydaş kurumlarca hazırlanan TGB protokolü Bakanlığa arz edilmiş ve kuruluş süreci başlatılmıştır.
3. **İlde Ar-Ge ve inovasyon alanında faaliyet gösteren kurumların sayıca az olması:** Bunlar; Yalova Üniversitesi, Yalova Atatürk Bahçe Kültürleri ve Araştırma Merkez Enstitüsü ile tersanecilik sektöründe yalnızca 4 firmada bulunan Ar-Ge merkezleri ve 1 adet tasarım merkezidir.
4. **Yatırımlara uygun arsa temin edilememesi ya da süreçlerin uzunluğu:** Yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en küçük ili Yalova'dır. Alan kullanım sınıflarının mekânsal dağılımda %58 ile ormanlık alan ilk sıradadır. Geriye kalan alanların %27'si tarım alanı, %1'i daimi çayır-otlak alanı ve %14'ü ise tarım dışı alanlardan oluşmaktadır. Bu durum yeni yatırım alanlarının oluşturulmasının önündeki en temel sorundur.
5. **Ekonomik belirsizlik:** Yalova'da yer tahsisi yapılan organize sanayi bölgesi parsellerinde 2018-2019 döneminde temel atılması beklenen bazı yatırımlar ekonomik belirsizlik nedeniyle gerçekleşmemiştir.
6. **Organize sanayi bölgesi kurulum süreçlerinin uzaması:** Sanayinin planlı ve verimli alan kullanır şekilde gelişimi için önemli olan organize sanayi bölgelerinde, birçok yörede olduğu gibi Yalova'da da kamulaştırma gereksinimi duyulmaktadır. Ancak yasal süreçler, Osman Gazi Köprüsü sonrası oluşan rant beklentisi sebebiyle artan arazi fiyatları gibi nedenlerle bu süreçler Yalova'da diğer illere nazaran çok daha fazla gecikmiş ve yatırımların faaliyete geçmesi mümkün olmamıştır.
7. **Kalifiye eleman bulma ve işe sadakat sorunu:** Yalova'da kalifiye eleman bulma ve bulunması durumunda da aynı firmada istihdam edilmesi sorunu mevcuttur. Kentteki yaşam olanaklarının (sosyal ve kültürel) kısıtlı olması sebebiyle büyükşehirilere göç yaşanmaktadır.
8. **Finansal kaynaklara erişim:** Türkiye'de girişimcilerin finansal kaynaklara erişimi genellikle serbest piyasa ve kamu kaynakları olmak üzere iki kanaldan gerçekleşmektedir. Serbest piyasa açısından bakıldığında bankacılık sistemi en önemli finansal kaynak sağlayıcısı konumundadır. Bankacılık sistemi dışında özel girişim sermayesi firmaları da girişimciler için önemli bir finansal kaynak sağlayıcısı olarak değerlendirilebilir. Ancak bölgemizde bu anlamda etkin bir mekanizmanın varlığından söz etmek için henüz erkendir. Kamu kaynaklarındaysa; Yalova'nın teşvik bölgeleri sınıflamasında 2. bölgede olmasından dolayı teşvik oranları yatırımcılar nezdinde düşük kalmaktadır.

Yalova da firmalar, vergi yükümlülüğü gibi nedenlerle karlılıklarını tam göstermeme eğiliminde olmakta, bankalardan kredi talep ettiklerinde bilanço ve öz kaynak yetersizliği nedeniyle kredibilite düşüklüğünden olumsuz yanıtlar alabilmektedir.

9. **Devlet destekleriyle ilgili süreçleri takip edecek personel eksikliği:** Firmalarla ve sektörel oluşumların temsilcileriyle yapılan görüşmelerde dile getirilen ve finansal kaynaklara erişim sorunuyla ilişkili olan bu sorunda kurumlar özellikle KOBİ'lerde kamu destekleriyle ilgili süreçlerde bilgi sahibi, bu süreçleri takip edecek personel yetersizliğine vurgu yapmaktadır.
10. **Yeni konut ve yaşam alanları planlamalarının yetersizliği:** Yeni yatırımlarla birlikte iş gücü talebi olmakta, ancak şehircilik konusunda bu yatırımların doğuracağı yeni konut ve yaşam alanı arzı yeterli düzeyde planlanmamaktadır.

77.7.2 Çözüm Önerileri

1. Yalova'da oldukça sınırlı büyüklükteki arazilerde yeni sanayi yatırımları için yatırım yeri oluşturulurken; planlı sanayileşmeye olanak tanıyan, çarpık kentleşme ve ekolojik dengesizlik gibi sorunları önleyen ve alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan yatırım problemlerine çözüm üreten kümelenme olgusunun temel unsurlarından birini oluşturan ihtisas organize sanayi bölgelerinin tercih edildiği görülmektedir.
2. İhracat pazarlarının çeşitlendirilmesinin artırılması önemli bir ihtiyaçtır. İhracatta öne çıkan sektörlerin uluslararası pazar araştırma ve analiz çalışmalarının desteklenmeli, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yürütülmelidir.
3. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi için; bölgesel girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine yönelik programlar oluşturulmalıdır.
4. İl genelinde etkin bir mesleki eğitim sistemi geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılarak sanayicilerimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli kalifiye eleman sorunu çözümlenmelidir.
5. Sanayi atıklarının toplanması, taşınması, depolanması, yeniden değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesi için tehlikeli katı atık imha tesisine ihtiyaç duyulmaktadır.
6. Yetişmiş ve nitelikli iş gücü, bölgenin rekabet etme kabiliyeti ve üretimin verimliliği açısından önemlidir. İş gücü ihtiyacına yönelik piyasa analizleri yapılarak iş gücü arz ve talepleri belirlenmelidir.
7. OSB'lerin demiryollarına bağlanması gerekmektedir. Firmaların lojistik faaliyetlerini düşürmek için veri portalı oluşturulması ile aynı sektörün başka ülkelerdeki maliyetlerle kıyaslamalarının yapılması ve teknik altyapı maliyetlendirilmesinin karşılaştırması yapılabilir.
8. Yalova'da fuar organizasyonları ve tanıtım faaliyetleri yaygın değildir. Yurt dışı ve yurt içi ticaret fuarlarının (Turquality vb.) tanıtımı artırılarak yaygınlaştırılabilir.
9. Kurumsal yapılanmada motivasyon artırıcı eğitimlere yeterince yer verilmemektedir. Bu eğitimlere yer verilerek motivasyon artırılabilir.